ਭਗਤ ਰਾਮਾਨੰਦ - ਸਬਦ ੧

ਕਤ ਜਾਈਐ ਰੇ ਘਰ ਲਾਗੋ ਰੰਗੁ ॥

ਰਾਗੁ ਬਸੰਤੁ ਹਿੰਡੋਲ, ਭਗਤ ਰਾਮਾਨੰਦ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ੧੧੯੫

ਕਤ ਜਾਈਐ ਰੇ ਘਰ ਲਾਗੋ ਰੰਗੁ ॥
ਮੇਰਾ ਚਿਤੁ ਨ ਚਲੈ ਮਨੁ ਭਇਓ ਪੰਗੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਏਕ ਦਿਵਸ ਮਨ ਭਈ ਉਮੰਗ ॥
ਘਸਿ ਚੰਦਨ ਚੋਆ ਬਹੁ ਸੁਗੰਧ ॥
ਪੂਜਨ ਚਾਲੀ ਬ੍ਰਹਮ ਠਾਇ ॥
ਸੋ ਬ੍ਰਹਮੁ ਬਤਾਇਓ ਗੁਰ ਮਨ ਹੀ ਮਾਹਿ ॥੧॥
ਜਹਾ ਜਾਈਐ ਤਹ ਜਲ ਪਖਾਨ ॥
ਤੂ ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ ਹੈ ਸਭ ਸਮਾਨ ॥
ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਸਭ ਦੇਖੇ ਜੋਇ ॥
ਊਹਾਂ ਤਉ ਜਾਈਐ ਜਉ ਈਹਾਂ ਨ ਹੋਇ ॥੨॥
ਸਤਿਗੁਰ ਮੈ ਬਲਿਹਾਰੀ ਤੋਰ ॥
ਜਿਨਿ ਸਕਲ ਬਿਕਲ ਭ੍ਰਮ ਕਾਟੇ ਮੋਰ ॥
ਰਾਮਾਨੰਦ ਸੁਆਮੀ ਰਮਤ ਬ੍ਰਹਮ ॥
ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਕਾਟੈ ਕੋਟਿ ਕਰਮ ॥੩॥੧॥

ਸਾਰ: ਸੱਚ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੂੜ੍ਹਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਿਚਾਰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਸੂਝ, ਸਿਆਣਪ ਅਤੇ ਸੱਚ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਾਹਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ, ਕਰਮਕਾਂਡੀ ਰਸਮਾਂ ਜਾਂ ਦਿਖਾਵੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਾਡੀ ਅੰਤਰ-ਆਤਮਾ ਵਿਚੋਂ ਉਭਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਅੰਤਰੀਵੀ ਬਿਬੇਕ ਅਨਮੋਲ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਅਥਾਹ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅਸਲ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਸੂਝ ਅਤੇ ਸਮਝ ਦੇ ਨਵੇਂ ਦਰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਅਨੁਭਵ ਰਾਹੀਂ ਵਿਲੱਖਣ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਤੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਸੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ੰਕਾਵਾਂ, ਭਰਮਾਂ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੁਹਾਵਣੀ ਯਾਤਰਾ ਦੇ

ਮੁਸਾਫ਼ਿਰ ਬਣਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵਸਦੀ ਅਦਭੁੱਤ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅਵਸਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕਤ ਜਾਈਐ ਰੇ ਘਰ ਲਾਗੋ ਰੰਗੁ ॥

ਜਦੋਂ ਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਰਿਸ਼ਮਾਂ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸਮਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਰੂਹਾਨੀ ਗਿਆਨ ਦੀ ਭਾਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ? ਇਹ ਭਾਵ ਉਸ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਬਾਹਰੀ ਖੋਜ ਆਪੇ ਹੀ ਫਿੱਕੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਿਰਦਾ ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਨ ਦੇ ਤੱਤਸਾਰ ਦਾ ਉਦਭਵ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਅੰਦਰੋਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮੇਰਾ ਚਿਤੁ ਨ ਚਲੈ ਮਨੁ ਭਇਓ ਪੰਗੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਮੇਰਾ ਚਿਤ ਅਡੋਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਟਿਕ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਅਸਮਰੱਥ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸਥਿਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਭਾਵ ਅੰਤਰੀਵੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਦੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਚੇਤਨਾ ਆਤਮ-ਬੋਧ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। (੧)(ਠਹਿਰਾਉ)

ਏਕ ਦਿਵਸ ਮਨ ਭਈ ਉਮੰਗ ॥

ਇਕ ਦਿਨ, ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਤਾਂਘ ਪੈਦਾ ਹੋਈ। ਇਹ ਭਾਵ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਜ਼ਦੀਕੀ, ਸੂਖਮ ਅਤੇ ਅਰਥ ਭਰਪੂਰ ਵਸਤ ਵੱਲ ਤਾਂਘ ਅਤੇ ਖਿੱਚ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਘਸਿ ਚੰਦਨ ਚੋਆ ਬਹੁ ਸੁਗੰਧ ॥

ਮੈਂ ਚੰਦਨ ਦੇ ਲੇਪ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਬੂਦਾਰ ਤੇਲ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ। ਇਹ ਭਾਵ ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਵਿੱਤਰ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਰਸਮੀ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ।

ਪੂਜਨ ਚਾਲੀ ਬ੍ਰਹਮ ਠਾਇ ॥

ਮੈਂ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ‘ਤੇ ਗਿਆ। ਇਹ ਭਾਵ ਇਸ ਗਲਤ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਚੇਤਨਾ ਕਿਸੇ ਇਕ ਭੌਤਿਕ ਸਥਾਨ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ।

ਸੋ ਬ੍ਰਹਮੁ ਬਤਾਇਓ ਗੁਰ ਮਨ ਹੀ ਮਾਹਿ ॥੧॥

ਕੁਦਰਤ ਵਿਚ ਸਮਾਏ ਸਰਵਉੱਚ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਿਬੇਕ ਦਾ ਵਾਸਾ ਅੰਤਹਕਰਣ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਵ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਿਸ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਹ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹੈ, ਬਸ ਇਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੋਣੀ ਬਾਕੀ ਹੈ। (੧)

ਜਹਾ ਜਾਈਐ ਤਹ ਜਲ ਪਖਾਨ ॥

ਸਾਧਕ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਪੱਥਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਜਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਵਜੋਂ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਵ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਭੌਤਿਕ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਇਸ ਲਈ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਰਲੇਪਤਾ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਤੂ ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ ਹੈ ਸਭ ਸਮਾਨ ॥

ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਊਰਜਾ ਸਾਰੇ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਨ ਪਸਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਵ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਧਕ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਅੰਤਰੀਵੀ ਅੱਖ ਨੂੰ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਹਾਜ਼ਰਤਾ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਸਕੇ।

ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਸਭ ਦੇਖੇ ਜੋਇ ॥

ਸਾਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ, ਖੋਜ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਭਾਵ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਹੈ।

ਉਹਾਂ ਤਉ ਜਾਈਐ ਜਉ ਈਹਾਂ ਨ ਹੋਇ ॥੨॥

ਅਸੀਂ ਕਿਧਰੇ ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੀ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਵਾਸਾ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਵ ਬੇਚੈਨ ਭਟਕਣਾ ਦੀ ਵਿਅਰਥਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਮੂਲ ਬਿਬੇਕ ਸਾਡੇ ਅਨੁਭਵੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਨਹਿਤ ਹੈ। (੨)

ਸਤਿਗੁਰ ਮੈ ਬਲਿਹਾਰੀ ਤੋਰ ॥

ਮੈਂ ਸੱਚੀ ਸੂਝ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਸ਼ਰਧਾ ਗਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਗਿਆਨਤਾ ਤੋਂ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਵੱਲ ਸੇਧਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਜਿਨਿ ਸਕਲ ਬਿਕਲ ਭ੍ਰਮ ਕਾਟੇ ਮੋਰ ॥

ਜਿਸਨੇ ਮੇਰੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਵ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਵਧਾਨੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਗੁਣ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੀ ਅੰਤਹਕਰਣ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਦਾ ਹੈ।

ਰਾਮਾਨੰਦ ਸੁਆਮੀ ਰਮਤ ਬ੍ਰਹਮ ॥

ਰਾਮਾਨੰਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਸਰਬਵਿਆਪੀ ਚੇਤਨਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਵ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਕਾਟੈ ਕੋਟਿ ਕਰਮ ॥੩॥੧॥

ਸੱਚ ਰੂਪੀ ਬਿਬੇਕ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਕੰਮਾਂ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲੱਖਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। (੩)(੧)

ਤੱਤ: ਭਗਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਹਿਬਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਿਆਪਕ ਉਸ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਊਰਜਾ ਨੂੰ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੂੜ੍ਹੀ ਸੂਝ ਸਾਡੀ ਜੀਵਨ-ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਰੁਪਾਂਤ੍ਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੇ ਚਾਨਣ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੱਚੇ ਬਿਬੇਕ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਅਕਸਰ ਸਾਨੂੰ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਕਰਮਾਂ ਵੱਲ ਭਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਵਧੇਰੇ ਜਾਗ੍ਰਿਤ, ਸੁਚੇਤ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਸਬਦ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿਨਇੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ

Oneness In Diversity Research Foundation
ਵੈੱਬਸਾਈਟ: **OnenessInDiversity.com**

ਈਮੇਲ: **onenessindiversityfoundation@gmail.com**